

Bruselj, 8. april 2026
(OR. en)

Medinstitucionalna zadeva:
2023/0226 (COD)

17037/25
ADD 1

AGRI 736
AGRILEG 210
ENV 1429
PI 233
CODEC 2178

OSNUTEK UTEMELJITVE SVETA

Zadeva: Stališče Sveta v prvi obravnavi z namenom sprejetja Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o rastlinah, pridobljenih z nekaterimi novimi genomskimi tehnikami, ter hrani in krmi iz njih ter o spremembi Uredbe (EU) 2017/625
– osnutek utemeljitve Sveta

I. UVOD

1. Komisija je 5. julija 2023 sprejela zakonodajni predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o rastlinah, pridobljenih z nekaterimi novimi genomskimi tehnikami, ter hrani in krmi iz njih¹. Predlog je bil Svetu predstavljen 6. julija 2023.
2. Predlog temelji na členih 43, 114 in 168(4)(b) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) (redni zakonodajni postopek).

¹ 11592/23 + ADD 1.

3. Opravljeno je bilo posvetovanje z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom in z Odborom regij. Evropski ekonomsko-socialni odbor je svoje mnenje dal 26. oktobra 2023², Odbor regij pa 17. aprila 2024³.
4. V Evropskem parlamentu je glavni odgovorni odbor za ta dosje Odbor za okolje, podnebje in varnost hrane (ENVI), pridruženi odbor pa je Odbor za kmetijstvo in razvoj podeželja (AGRI). Za poročevalko je bila ponovno imenovana Jessica Polfjärd (EPP, Švedska). Parlament je stališče v prvi obravnavi sprejel 24. aprila 2024⁴.
5. Predlog in zadevna ocena učinka sta bila predstavljena na seji Delovne skupine za genske vire in inovacije v kmetijstvu (inovacije v kmetijstvu) 10. julija 2023. Delovna skupina je predlog obravnavala še na 16 sejah med španskim, belgijskim, madžarskim in poljskim predsedovanjem.
6. Odbor stalnih predstavnikov se je 14. marca 2025 dogovoril o mandatu predsedstva za začetek pogajanj z Evropskim parlamentom⁵. Na podlagi tega so bila z Evropskim parlamentom in Komisijo opravljena pogajanja, da bi dosegli hiter dogovor v drugi obravnavi. Odbor stalnih predstavnikov je 12. novembra 2025 predsedstvu omogočil prožnost glede ključnih odprtih vprašanj⁶.
7. Trialogi so potekali 6. maja, 14. oktobra, 13. novembra in 3. decembra 2025 med poljskim in danskim predsedovanjem. Sozakonodajalca sta na zadnjem trialogu dosegla splošni začasni dogovor. Ta dogovor je bil nato konsolidiran v končno kompromisno besedilo.

² 14926/23.

³ 9226/24.

⁴ 10952/24.

⁵ 6426/25.

⁶ 14579/25.

8. Odbor stalnih predstavnikov je 19. decembra 2025 analiziral končno kompromisno besedilo in potrdil, da se z njim strinja⁷.
9. Odbor ENVI Evropskega parlamenta je 28. januarja 2026 glasoval za končno kompromisno besedilo. Predsednik Odbora ENVI je 28. januarja 2026 predsedniku Odbora stalnih predstavnikov poslal pismo⁸, v katerem je navedel, da bo, če bo Svet Evropskemu parlamentu po pregledu s strani pravnolingvistične službe poslal dogovorjeno stališče, na plenarnem zasedanju priporočil, naj Parlament v drugi obravnavi sprejme stališče Sveta brez sprememb. Besedilo, priloženo pismu, ustreza besedilu, ki ga je Odbor stalnih predstavnikov podprl 19. decembra 2025.

II. CILJ

10. Od sprejetja veljavne zakonodaje EU o gensko spremenjenih organizmih (GSO) leta 2001 je bil dosežen znaten napredek pri razvoju novih genomskega tehnik (NGT), ki v primerjavi s konvencionalnimi tehnikami žlahtnjenja omogočajo bolj ciljno usmerjene, natančnejše in hitreje spremembe genskih značilnosti rastlin.
11. Namen predloga je agroživilskemu sektorju EU omogočiti, da prispeva k ciljem glede inovacij in trajnostnosti, navedenim v evropskem zelenem dogovoru, strategiji „od vil do vilic“ in strategiji za biotsko raznovrstnost, ter okrepiti njegovo konkurenčnost, hkrati pa ohranjati visoko raven varovanja zdravja in okolja.

⁷ 16659/25, 16660/25.

⁸ 6131/26.

III. ANALIZA STALIŠČA SVETA V PRVI OBRAVNAVI

12. Stališče Sveta v prvi obravnavi vsebuje naslednje glavne elemente, o katerih sta sozakonodajalca dosegla dogovor:
13. Ohrani se **splošna struktura** predloga Komisije, ki razlikuje med dvema različnima kategorijama z NGT pridobljenih rastlin.
14. Kategorija 1 zajema z NGT pridobljene rastline, ki so enakovredne konvencionalnim rastlinam, tj. genske spremembe, uvedene z NGT, so lahko naravno prisotne ali se do njih pride s konvencionalnim žlahtnjenjem. Za take rastline se uporablja postopek preverjanja, s katerim pristojni organ ali Komisija določi, da so dejansko enakovredne konvencionalnim rastlinam. Z NGT pridobljene rastline kategorije 1 so, potem ko so potrjene, izvzete iz zahtev zakonodaje o GSO.
15. Kategorija 2 zajema z NGT pridobljene rastline z bolj kompleksnimi spremembami, ki ne vsebujejo tujih DNK. Za take rastline se uporablja postopek prijave ali postopek odobritve v skladu z zakonodajo o GSO. V nasprotju z gensko spremenjenimi rastlinami, ki vsebujejo tuj DNK, za z NGT pridobljene rastline kategorije 2 veljajo omejena odstopanja od zakonodaje o GSO. Predvsem so zahteve za oceno tveganja in spremljanje bolj prožne in jih je mogoče prilagajati glede na profil tveganja rastlin.
16. Glede **meril enakovrednosti** z NGT pridobljenih rastlin kategorije 1 s konvencionalnimi rastlinami so ohranjeni ključni elementi mandata Parlamenta in mandata Sveta. Ti elementi vključujejo vrste genskih sprememb, omejitev velikosti nekaterih sprememb ter omejitve števila genskih sprememb v vsakem zaporedju, ki kodira beljakovine, in v vsaki rastlini. Pri celotni omejitvi v vsaki rastlini se upošteva število sklopov kromosomov, tako da odraža kompleksnost rastlinskih genomov.

17. Poleg meril enakovrednosti s konvencionalnimi rastlinami se za uvrstitev z NGT pridobljenih rastlin v kategorijo 1 v novi prilogi k Uredbi uvajajo še merila glede **trajnostnosti** kot negativni seznam (ali seznam izključitev) lastnosti. Za lastnosti na negativnem seznamu se šteje, da bi lahko negativno vplivale na trajnostnost. Če je ena od lastnosti, ki jo ima z NGT pridobljena rastlina in ki naj bi se prenašala z genskimi spremembami, na tem seznamu, je z NGT pridobljena rastlina izključena iz kategorije 1 ter zanjo posledično veljajo zahteve za odobritev, sledljivost in spremljanje ter druge določbe za z NGT pridobljene rastline kategorije 2.
18. Prijavitelji in vlagatelji za z NGT pridobljene rastline kategorije 2 lahko izkoristijo nekatere regulativne spodbude, kot so pospešen postopek za oceno tveganja, oprostitev pristojbin in okrepljeno svetovanje pred predložitvijo vloge, če bi lahko ena od lastnosti, ki jo ima z NGT pridobljena rastlina in ki naj bi se prenašala z gensko spremembo, pozitivno prispevala k trajnostnosti.
19. Uvedenih je več zaščitnih ukrepov v odziv na pomisleke glede morebitnih škodljivih učinkov **patentiranja** z NGT pridobljenih rastlin ter s tem povezanih praks licenciranja in praks v zvezi s preglednostjo, npr. v zvezi z dostopom žlahtniteljev do rastlinskega biološkega materiala in tehnik, in tveganja koncentracije na trgu.
20. V kompromisu je predviden kodeks ravnanja z določenimi zavezami imetnikov patentov in platform za licenciranje. Značaj kodeksa je sicer prostovoljen, vendar pa Komisija nadzira njegovo pripravo, spremlja njegovo delovanje ter po potrebi sprejema dodatne ukrepe, vključno s predlaganjem zakonodajnih ukrepov.
21. Izboljšani so tudi preglednost, dostop in pravna varnost, in sicer s predložitvijo informacij o patentih ali objavljenih patentnih prijavah ter izjave o pripravljenosti imenikov patenta, da pod pošteni in razumnimi pogoji podelijo licenco, ki se predložijo z zahtevo za preverjanje za status NGT kategorije 1 in objavijo v podatkovni zbirki.

22. Komisija objavi smernice za pomoč nosilcem dejavnosti pri zadevah v zvezi z intelektualno lastnino, ustanovi strokovno skupino za patente z NGT pridobljenih rastlin ter oceni učinek patentiranja z NGT pridobljenih rastlin, lastnosti in tehnik ter s tem povezanih prakse licenciranja in prakse glede preglednosti.
23. Z NGT pridobljene rastline kategorije 1 so izvzete iz zahtev za **označevanje**, razen rastlinskega razmnoževalnega materiala z NGT pridobljenih rastlin kategorije 1. Zahteve za označevanje iz zakonodaje o GSO še naprej veljajo za z NGT pridobljene rastline kategorije 2.
24. Pri **ekološki** pridelavi se ne smejo uporabljati z NGT pridobljene rastline kategorije 1 ali kategorije 2 ali iz njih proizvedeni izdelki, kljub temu da so z NGT pridobljene rastline kategorije 1 in iz njih proizvedeni izdelki izvzeti iz zahtev zakonodaje o GSO. Vendar naključna ali tehnično neizogibna prisotnost z NGT pridobljenih rastlin kategorije 1 in iz njih proizvedenih izdelkov v ekološki pridelavi ne pomeni neskladnosti z uredbo o ekološki pridelavi⁹.
25. **Ukrepi soobstoja** za z NGT pridobljene rastline kategorije 2 so za države članice še naprej neobvezni. Prav tako je za države članice ohranjena možnost, da na svojem ozemlju **ne gojijo** z NGT pridobljenih rastlin kategorije 2. Za z NGT pridobljene rastline kategorije 2 se v zvezi s tem torej še naprej uporabljajo obstoječa pravila o GSO.
26. S členom o **nadzoru** s strani držav članic je poskrbljeno za učinkovito izvajanje določb uredbe o NGT, ne da bi bile za države članice uvedene nove obveznosti nadzora, ki še ne obstajajo v sedanji zakonodaji.

⁹ Uredba (EU) št. 2018/848 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 834/2007.

27. Splošni program **spremljanja** je okrepljen, kar zadeva učinek patentiranja z NGT pridobljenih rastlin, lastnosti in tehnik ter s tem povezanih prakse licenciranja in prakse glede preglednosti, učinek uporabe uredbe o NGT za sektor ekološke pridelave in učinek z NGT pridobljenih rastlin na trajnostnost.
28. Sozakonodajalca sta se uspela dogovoriti o kompromisnem besedilu za veliko večino elementov, o katerih so se pogajala med dialogi. Pri tem je Svet v svoje stališče vključil elemente iz stališča Parlamenta v prvi obravnavi, na primer izključitev lastnosti „odpornost proti herbicidom“, ki naj bi se prenašala z genskimi spremembami, iz kategorije 1. Nekaterih elementov iz stališča Parlamenta pa Svet ni mogel sprejeti, na primer zahtev za označevanje za z NGT pridobljenih rastlin kategorije 1 in iz njih proizvedenih izdelkov v celotni prehranski verigi. Kljub temu je bilo to za sozakonodajalca sprejemljivo glede na celoten kompromisni sveženj, ki je bil dosežen med pogajanja in dogovorjen v zadnjem dialogu ter pri katerem sta obe strani nekoliko popustili, predvsem na področju zahtev v zvezi s trajnostnostjo in patentiranja z NGT pridobljenih rastlin.

IV. ZAKLJUČKI

29. Stališče Sveta podpira namen predloga Komisije in v celoti odraža kompromis, dosežen v okviru pogajanj med Svetom in Evropskim parlamentom ob podpori Komisije.
30. Svet zato meni, da njegovo stališče v prvi obravnavi uravnoteženo predstavlja izid pogajanj ter da bo Uredba, ko bo sprejeta, prispevala k lažjim inovacijam, večji trajnostnosti, večji konkurenčnosti agroživilskega sektorja EU in nadaljnji visoki ravni varovanja zdravja in okolja.